

15 Ressenyes de recerques

Alba Castejón Company

CONSELL GENERAL DE CAMBRES OFICIALS DE COMERÇ DE CATALUNYA I DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2012). «Inserció laboral dels ensenyaments professionals 2012». En línia: http://www20.gencat.cat/docs/canaleducacio/Home/Estudis/Formacio%20profesional/Insercio%20laboral/Informacio%20general/documents/insercio_laboral_2012.pdf

El present informe recull les dades anuals d'inserció laboral dels tècnics mitjans i tècnics superiors en formació professional i en ensenyaments de règim especial, i de les persones certificades en programes de qualificació inicial professional (PQPI) que es van graduar durant el curs 2010-11. Les dades aportades a l'informe permeten obtenir una perspectiva general del mercat de treball en relació amb la necessitat de persones qualificades, de manera que és una eina útil per a la planificació i gestió de la provisió educativa en l'àmbit dels ensenyaments professionals.

L'informe consta de tres apartats que recullen la informació primordial de l'estudi. En primer lloc hi ha el preàmbul, que presenta l'informe, la metodologia utilitzada, la informació tècnica de la recollida de dades, de la mostra i del qüestionari, i també un conjunt de dades contextuais que, sota l'epígraf «Context socioeconòmic», permeten al lector o lectora conèixer informació general i situar l'objecte d'estudi en el context català. En aquest apartat s'hi aporten dades, per exemple, sobre la situació d'atur de les persones joves, informació general sobre la inserció dels graduats i graduades en formació professional, etc.

El segon apartat conforma la presentació dels resultats més rellevants de l'estudi i s'estructura per temàtiques. En aquest sentit, s'aporten consecutivament dades sobre

una temàtica (per exemple, la inserció laboral dels graduats i graduades en FP) segons diverses variables d'anàlisi. Aquestes variables d'anàlisi són, de manera general, els grups d'edat, el sexe, els tipus d'estudi o nivells d'FP, o la família professional. Així doncs, aquestes variables d'anàlisi es creuen amb les temàtiques centrals de l'estudi, que són: els nivells d'inserció laboral, la continuació dels estudis, les vies per trobar feina i els motius pels quals no en troben, i les condicions laborals dels i les graduades, és a dir, els tipus de contractes laborals o el seu nivell de salari. En aquest apartat és interessant la presentació de l'evolució temporal de les dades, que permeten realitzar una comparativa de les diverses temàtiques i variables d'anàlisi amb els anys anteriors.

Un últim apartat recull les conclusions principals de l'estudi. Entre les que s'assenyalen a l'informe, podem destacar les següents: la inserció laboral dels graduats en formació professional és bona, i més quan es consideren els alts nivells d'atur que pateix la població jove del nostre país; la majoria de graduats en FP és mileurista, tot i que el nivell d'estudis assolit (PQPI, FP1 o FP2) determina, en certa mesura, la possibilitat de tenir un salari mitjà més o menys elevat; així mateix, en relació amb els tipus de contracte laboral, també s'observa una certa coresponsabilitat entre el nivell d'estudis i l'estabilitat contractual; hi ha una part important de les persones que es graduen en estudis de formació professional que opten, un cop graduades, per seguir el seu itinerari formatiu.

En definitiva, aquest informe il·lustra i aporta llum sobre els impactes que els estudis de formació professional tenen sobre les persones que els cursen i sobre la seva inserció en el mercat laboral, de manera que es pot considerar un bon instrument per conèixer la situació i les condicions generals d'aquest tipus d'estudi i dels seus graduats.

INSTITUT D'INFÀNCIA I MÓN URBÀ (CIIMU) (2012). *Família i relacions intergeneracionals: un espai d'oportunitats per a l'educació dels fills*. Barcelona: CIIMU, Ajuntament de Barcelona.

L'estudi que es presenta sota el nom de *Família i relacions intergeneracionals: un espai d'oportunitats per a l'educació dels fills* és el quart dels «Informes sobre la situació de la Infància, l'Adolescència i la Família a Catalunya i Barcelona», que en els darrers anys ha elaborat el CIIMU. Concretament, aquest informe analitza les relacions intergeneracionals entre pares i fills i les diferents conseqüències d'aquestes relacions des de diverses

perspectives. Un primer fet destacable d'aquest informe és l'origen de les dades: s'utilitzen, per primera vegada, dades provinents del Panel de Famílies i Infància (PFI), impulsat per l'Administració pública catalana, que recull dades de tipus longitudinal de més de 3.500 adolescents escolaritzats a Catalunya. El gran valor d'aquest tipus de dades en el nostre context, donada la seva escassetat, fa que els resultats d'aquest informe tinguin un interès particular, a banda que les temàtiques treballades són especialment rellevants en els moments actuals.

L'informe, doncs, s'estructura en onze capítols temàtics, precedits d'una introducció i seguits d'unes conclusions generals que tanquen la publicació. Cadascun dels capítols, elaborat per experts i expertes en les temàtiques que tracten, esdevé una bona fotografia de la situació en el context català, alhora que s'aporta una visió propositiva a partir de les conclusions i recomanacions de cada capítol. Les temàtiques estudiades —l'abordatge de les quals és innovador, tot i que en alguns casos ja s'havien treballat anteriorment en el context català— són les següents: les activitats compartides entre pares i fills i la seva influència sobre les actituds i comportaments d'aquests (J. Caïs); les implicacions dels divorcis entre les parelles amb fills sobre el seu benestar (M. Marí-Klose i P. Marí-Klose); els efectes en el desenvolupament dels adolescents de l'escolarització en edats primerenques (S. Sarasa); les cultures escolars i les seves configuracions (M. A. Alegre i R. Benito); les transicions educatives cap a la universitat i els seus vincles amb la classe social i el gènere (J. M. de Miguel i A. F. Arcarons); les emocions, els sentiments i els estats d'ànim dels adolescents com a fenòmens socials (A. Martínez-Hernández); les percepcions sobre propi cos en l'adolescència (S. Escapa i L. Maranzana); l'ús de l'espai públic i els ambients familiars (D. Torrente); les noves tecnologies, relacions familiars i rendiment acadèmic (J. M. Mominó, J. Meneses i S. Fàbregues); conseqüències de la pobresa infantil en el rendiment escolar (Ll. Flaquer); i, per últim, l'exclusió residencial i els impactes sobre la vida dels adolescents (F. Antón).

Com queda palès en el paràgraf anterior, l'informe del CIIMU fa un important repàs als múltiples aspectes que conformen la quotidianitat de les famílies amb fills i filles menors, i aborda diverses dimensions relacionades amb el benestar i les condicions de vida de la infància i l'adolescència, des de diverses perspectives i, a més, amb dades del context català. L'últim capítol de la publicació està dedicat a les conclusions que, encertadament, recullen de manera sintètica la majoria d'elements que apareixen al llarg dels capítols de l'informe. En aquest sentit, és destacable la voluntat dels autors i autores

d'assenyalar línies prioritàries d'actuació política, així com fer propostes específiques com, per exemple, l'articulació longitudinal de les diverses intervencions que contemplin integralment el desenvolupament de l'infant; la consideració de la importància crucial de la variable gènere en l'elaboració de les polítiques i intervencions socials; establir polítiques que promoguin les inversions en infància, sobretot en aquells infants més vulnerables, com a pilar bàsic per a una societat justa i cohesionada; situar al centre de les intervencions com a actors participants els adolescents destinataris d'aquestes intervencions, o col·locar les famílies al centre de les actuacions dels programes de suport a la infància i a l'adolescència; entre d'altres.

El quart dels «Informes sobre la situació de la Infància, l'Adolescència i la Família a Catalunya i Barcelona» és, doncs, un important treball d'investigadors i investigadores del nostre territori, que examina les condicions de vida dels nostres infants i adolescents. La perspectiva d'examen se situa, en la gran majoria dels capítols, fora de l'àmbit educatiu i, de manera general, l'èmfasi de les propostes s'allunya de la intervenció educativa per posar el focus en les polítiques socials.

CONSELL SUPERIOR D'AVALUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU (2012). «L'avaluació de sisè d'educació primària 2012. Síntesi de resultats». *Quaderns d'Avaluació, núm. 23*.

El text que es presenta és el recull dels principals resultats que els alumnes catalans van obtenir en les proves de competències bàsiques de sisè curs d'educació primària l'any 2012. Les proves de competències bàsiques són una avaluació externa impulsada pel Departament d'Ensenyament que té com a objectiu conèixer el grau d'assoliment de les competències considerades bàsiques (lingüístiques i matemàtiques) dels alumnes catalans en finalitzar l'educació primària. Són unes proves de caràcter censal que, d'una banda, proporcionen la informació necessària per orientar els centres educatius en la millora de la seva tasca i, d'altra banda, informen les famílies del procés educatiu dels seus fills i filles. Alhora permeten també a l'Administració educativa catalana disposar de dades diagnòstiques de la situació educativa del país.

L'informe elaborat pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu s'estructura en set apartats. Els quatre primers formen part d'un primer bloc introductorí, que aporta al lector informació general sobre les proves i el seu abast. S'inclou aquí una breu

introducció a l'informe on es recullen les característiques del document i on s'introdueix breument l'objecte d'estudi. A continuació, es presenta una explicació dels objectius de les proves de competències bàsiques. En tercer lloc, s'aprofundeix en la definició de les competències bàsiques —competències lingüístiques en llengua catalana i castellana, competència matemàtica i competència lingüística en llengua estrangera—. En aquest punt s'expliquen les proves que es duen a terme i s'ofereixen, a tall d'exemple, dos models d'exercicis de competència lingüística i matemàtica. En quart i últim lloc s'especifica el tipus de resultats que s'obtenen i el tipus de difusió que se'n fa, i es mostren exemples dels informes generats tant en l'àmbit de centre com en el d'alumne.

El cinquè i sisè apartats formen un segon bloc del document on es recullen els resultats més rellevants que ha obtingut l'alumnat a les proves de competències bàsiques. A més de l'anàlisi global dels resultats i d'una comparativa temporal, aquests també s'analitzen en funció de diverses variables, com per exemple el nivell socioeconòmic o la titularitat del centre educatiu, el sexe dels estudiants o l'origen territorial d'aquests. S'analitzen també els resultats de l'alumnat segons les àrees territorials de Catalunya, i posteriorment s'exploren diverses tipologies de centres i se'n comparen els resultats.

En un últim apartat es resumeixen les principals conclusions de la publicació, entre les quals podem destacar les següents:

- En general, els resultats del 2012 han millorat respecte el 2011.
- El nivell socioeconòmic del centre i la repetició de curs són les variables que més condicionen els resultats educatius.
- Les noies obtenen millors resultats en les competències lingüístiques, mentre que els nois ho fan en la competència matemàtica.
- L'alumnat d'origen estranger obté resultats menors que l'alumnat autòcton.
- La comparació entre centres d'un mateix territori i de nivell socioeconòmic similar poden presentar resultats molt diferents, essent aquestes diferències especialment rellevants en el cas dels centres de nivell socioeconòmic baix. Els centres i les seves característiques, doncs, tenen incidència en els resultats de l'alumnat.

En definitiva, l'informe elaborat pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu aporta una visió global del nivell educatiu dels alumnes catalans i dels principals condicionants dels resultats d'aquests alumnes, i deixa oberta la necessitat d'analitzar des

d'una perspectiva més concreta certs aspectes del sistema educatiu del nostre país que són d'especial interès, com ara les desigualtats encara existents entre centres educatius.

FUNDACIÓ CECOT I FUNDACIÓ FPIIC (2013). «El cost social i econòmic del fracàs escolar». En línia: http://www.cecot.org/files/645-58-fichero/2013.01.29_Estudi_Elcost_economic_social_del%20fracas_escolar.pdf

El fracàs escolar i l'abandonament educatiu prematur, com bé s'ha repetit en nombroses ocasions, són unes de les principals problemàtiques del sistema educatiu espanyol i de la realitat educativa catalana. En relació amb altres països del nostre context, i tenint en compte el que seria desitjable per a qualsevol país, les dades disponibles es consideren alarmants, tant pels professionals de l'educació com pels responsables polítics i altres agents econòmics i socials. Aquest és el cas de les fundacions Cecot i FPIIC, que, davant de dades com les que asseguren que un terç dels i les joves catalans abandonen prematurament els estudis, han elaborat un estudi que pretén posar sobre la taula aquesta problemàtica, analitzar-la des de diverses perspectives i fonamentar, així, un conjunt de propostes d'acció política per fer-hi front.

L'estudi elaborat per la Fundació Cecot Persona i Treball i la Fundació Privada Institut Industrial i Comercial presenta una panoràmica general sobre diversos aspectes, com la despesa pública en educació o les relacions entre el nivell d'estudis assolit per la població, i altres variables d'interès social i econòmic, com són la inserció al mercat de treball, els ingressos i la despesa familiar, la pobresa o les aportacions a les arques públiques. L'estructura de l'estudi es basa en una exposició de dades descriptives provinents de fonts secundàries que pretenen mostrar una fotografia de la situació actual en el context català, i que alimenten les conclusions i les propostes presentades a la part final de l'informe.

Després d'una breu introducció, el segon punt del treball pretén contextualitzar la problemàtica i s'aporten dades sobre la taxa d'abandonament escolar prematur. En tercer lloc s'analitzen algunes variables del mercat de treball en funció del nivell d'estudis de la població. Entre aquestes dades hi destaca la relació que es dona entre la qualificació i la remuneració, que mostra un creixement del salari mitjà a mesura que augmenta el nivell formatiu. Així mateix, s'analitza també la relació entre les qualificacions de les persones i la taxa d'atur.

En quart lloc s'aporten dades en referència amb el volum de despesa de les llars tenint en compte el nivell educatiu de la persona sustentadora principal. Seguint la línia del que s'ha exposat amb anterioritat, les dades mostren que a major nivell d'estudis més despesa familiar anual i, per tant, més consum. Seguidament, i en un mateix sentit, s'explora la relació del nivell formatiu i el risc de pobresa, essent aquesta una relació inversament proporcional. Els punts 6, 7 i 8 versen sobre qüestions econòmiques i pressupostàries des de dues perspectives: el punt 6 fa referència a la despesa pública en educació, que en el nostre context és molt inferior a la d'altres països; i els punts 7 i 8 incideixen en les aportacions a les arques públiques dels assalariats catalans, és a dir, dels retorns de les inversions en educació, fent una simulació de l'augment de recaptació en funció de l'augment de les qualificacions dels catalans i catalanes.

Per últim, l'informe presenta les conclusions de l'estudi i les propostes de la Cecot. Pel que fa les conclusions, cal dir que l'anàlisi no aporta novetats rellevants en relació amb altres dades difoses amb anterioritat per part d'altres agents o mitjans. Les propostes, en una línia similar a les conclusions, tampoc són innovadores i, en alguns casos, no es desprenen directament de l'anàlisi realitzada amb anterioritat.

JONES, E., GUTMAN, L. i PLATT, L. (2013). *Family stressors and children's outcomes*. Londres: Childhood Wellbeing Research Centre, UK Department of Education.

L'entorn familiar és un component essencial per a la vida de les persones i té nombroses influències en el seu desenvolupament social, cognitiu i emocional. L'estudi realitzat pel Childhood Wellbeing Research Centre, un centre d'investigació independent finançat pel Departament d'Educació del Regne Unit, identifica quines circumstàncies familiars —com ara viure en condicions de pobresa o desavantatge social, els comportaments parentals, els estils de vida dels pares o les activitats amb els fills— s'associen amb resultats positius i negatius en el desenvolupament dels infants, i si certs esdeveniments estressants viscuts durant la infància s'associen amb resultats negatius a l'adolescència.

Per abordar aquests objectius, la recerca s'organitza en tres fases: en primer lloc, s'identifiquen a la investigació existent els factors que s'han associat amb els mals resultats dels infants; en segon lloc, a partir d'una anàlisi empírica quantitativa, es determina si aquests factors estan associats amb mals resultats en diferents àrees a l'edat de set

anys; i, en tercer lloc, s'investiga si aquests efectes negatius afecten els èxits i el benestar a l'adolescència. En aquestes dues últimes parts de la recerca s'utilitzen dues fonts de dades longitudinals angleses (el Millennium Cohort Study —MCS— i el Avon Longitudinal Study of Parents and Children —ALSPAC—).

Així doncs, al capítol segon de l'informe, després d'una introducció a la recerca, es presenta una revisió de la literatura que posa de relleu les associacions existents entre els factors familiars i els resultats dels infants. S'identifiquen factors de risc —que tenen un impacte negatiu en els resultats— i factors promotors —que tenen un impacte positiu—. Al capítol tercer s'analitzen les variables resultat (habilitats no verbals cognitives, habilitats cognitives, habilitats verbals, habilitats matemàtiques, el comportament i els resultats a l'avaluació de la primera etapa clau —*Key Stage 1*—) en funció de cinc tipus de variables de risc i promotores: les característiques de l'infant, com per exemple si pateix alguna malaltia o discapacitat, o fins a quantes hores mira la televisió; les característiques familiars, que inclouen, per exemple, l'estructura familiar (monoparentalisme), els nivells de pobresa o riquesa familiar, o el nombre de germans; les interaccions parentals amb els fills, com per exemple el tipus de normes establertes en el si familiar o la cura de l'infant, entre d'altres; les relacions de l'infant amb els seus iguals, i el suport parental i les relacions en el barri o veïnat, com per exemple el paper que juguen els avis en la cura i el suport familiar.

Pel que fa als resultats de l'anàlisi feta per a infants de 7 anys, l'estudi demostra que la majoria de les característiques de la família i dels pares estan associades amb un o més resultats (*outcomes*) de l'infant, però pocs ho estan, de manera consistent, amb totes les variables resultat. Així, mentre que la pobresa infantil està estretament relacionada amb els *outcomes* negatius a les cinc variables resultat, factors com un major nombre de germans o l'analfabetisme del pare tenen un impacte negatiu només en algunes d'aquestes variables. D'altra banda, alguns dels factors promotors identificats són un major nivell d'estudis de la mare i la freqüència de lectura de la mare al fill. La cura dels avis s'identifica com un factor promotor entre els infants que pateixen pobresa, fet que indica la importància de l'atenció familiar i el seu impacte positiu, malgrat una mala situació econòmica de la família.

En relació amb els resultats de l'adolescència, l'estudi se centra a examinar el benestar emocional, social, comportamental i escolar en funció de la vivència d'esdeveniments estressants com, per exemple, la malaltia o mort dels pares, d'un familiar o d'un amic; la

violència domèstica o l'abús d'alcohol i drogues a la llar; les discussions entre els pares, etc. A partir d'aquesta anàlisi, les autores assenyalen que els factors de risc associats amb baixos resultats a la prova del *Key Stage 3* i amb un menor benestar general són, per exemple, la violència o abusos domèstics, o la manca d'habitatge. El divorci dels pares, les discussions a la llar, la separació de pares i/o germans, o canviar de centre escolar s'identifiquen com a esdeveniments vitals que creen estrès i estan associats a un menor rendiment educatiu i benestar, però només quan els fets es donen després que l'infant hagi complert 7 anys.

En un últim capítol, els autors conclouen que hi ha una àmplia varietat de característiques familiars i dels pares que afecten tant positivament com negativa els resultats dels seus fills, malgrat que la pobresa i la cura dels infants tenen unes implicacions més fortes que altres factors. Així mateix, alguns esdeveniments o característiques tenen efectes significatius només si es produeixen més enllà dels primers anys de vida de l'infant.

L'estudi elaborat pel Childhood Wellbeing Research Centre és, sens dubte, una excel·lent recerca que posa l'èmfasi en el benestar dels infants i joves, i en les conseqüències que certes circumstàncies vitals i familiars poden tenir en el seu desenvolupament. L'existència de bases de dades longitudinals com les utilitzades en aquest estudi posa de manifest la necessitat de disposar d'informació per desenvolupar aquest tipus de recerques, sens dubte il·lustratives i esclaridores per a moltes problemàtiques actuals.

OECD (2012). *Education Today 2013: The OECD Perspective*. París: OECD Publishing.

La publicació *Education Today 2013* ofereix un resum dels resultats de les recerques en l'àmbit de l'educació dutes a terme per l'OCDE en els últims anys, i recull aquells missatges principals que es desprenen de les seves publicacions. L'informe, que té com a objectiu difondre aquelles orientacions polítiques i propostes especialment rellevants en un context global, s'estructura al voltant de vuit grans temàtiques que representen les principals àrees de treball en educació de l'OCDE.

Cadascuna de les seccions temàtiques s'organitza, respectivament, en una introducció, en la presentació dels resultats clau i, finalment, en una exposició de les orientacions polítiques en aquell àmbit. Les dades que sustenten les conclusions de l'*Education Today*

2013 són, per exemple, els resultats de les avaluacions PISA o TALIS, el recull d'indicadors de l'*Education at a Glance*, o informes com *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools* (2012), *Against the Odds: Disadvantaged Students who Succeed in School* (2011), *Learning for Jobs* (2010), *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care* (2006), *Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers* (2005), entre d'altres, tots ells estudis de la pròpia OCDE.

Com que l'objectiu de la publicació és difondre els principals missatges que l'OCDE construeix en termes educatius, la informació és concisa, selecta i explícita, s'eviten referències a programes i projectes específics, i no s'estableix cap línia argumental entre els diferents capítols. D'aquesta manera s'aconsegueix un document que, lluny de ser abstracte i indefinit, estableix línies d'actuació política clares per a una sèrie d'aspectes clau en educació. A continuació es presenten, de manera resumida, les principals directrius polítiques elaborades per a cada àmbit temàtic.

- Pel que fa a l'educació de la primera infància, l'OCDE recomana que els focus de les polítiques de primera infància siguin el benestar, el desenvolupament i l'aprenentatge primerenc. Així mateix, es requereix més autonomia dels serveis per a la primera infància, tot i que aquesta ha d'anar acompanyada del finançament i suport necessaris per proporcionar serveis de qualitat. Vinculat a aquest aspecte, també es recomana millorar la qualificació, la formació i les condicions de treball dels professionals d'aquest àmbit, alhora que es fa necessari un compromís de les famílies i la comunitat en l'educació dels més joves.
- En segon lloc, l'OCDE posa especial èmfasi en aspectes que promouen l'eficàcia escolar, per la qual cosa elabora propostes en sis grans àmbits: l'enfortiment del lideratge escolar i l'autonomia dels centres; el seguiment i el suport al professorat, sobretot novell; la incorporació de les TIC a les escoles i la recerca en aquest àmbit per conèixer-ne els efectes; la promoció d'entorns d'aprenentatge eficaços; el rendiment de comptes i l'avaluació dels resultats d'aprenentatge i, per últim, la seguretat dels edificis escolars davant de fenòmens sísmics.
- Pel que fa a la continuació dels estudis més enllà de l'educació inicial o obligatòria, l'OCDE recomana, de manera general i partint del vincle entre l'educació postobligatòria i la inserció laboral, que la formació postobligatòria garanteixi

l'aprenentatge d'habilitats requerides pel mercat de treball, la millora dels processos d'orientació educativa i la potenciació de la formació contínua i el reciclatge i la formació en el lloc de treball.

- En l'àmbit de l'educació superior, les orientacions polítiques de l'OCDE reconeixen, entre d'altres, la necessitat de desenvolupar i treballar per a una visió estratègica de l'educació superior, la necessitat de millorar-ne la rendibilitat i la qualitat, i establir una política de costos compartits entre l'Administració pública i els usuaris de l'educació superior com a principi per al finançament d'aquesta etapa educativa.
- L'educació d'adults i el *lifelong learning* també centren un capítol de la present publicació. Les recomanacions que l'OCDE fa al respecte, que responen a l'existència de realitats molt diferenciades entre els països, són, entre d'altres, desenvolupar polítiques en l'àmbit de sistema per assegurar una educació d'adults eficaç, potenciar un sistema de cofinançament, renovar els sistemes de qualificacions, etc. Cal destacar que properament (a finals de l'any 2013) l'OCDE publicarà els resultats d'un nou estudi en matèria d'educació d'adults (Program for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC), el qual serà una font important de noves dades comparatives en aquesta temàtica.
- L'OCDE dedica també un capítol a analitzar els resultats, els beneficis i els retorns econòmics i socials de l'educació. A partir d'aquesta anàlisi l'OCDE proposa, amb l'objectiu d'aconseguir el màxim rendiment econòmic i social de l'educació, potenciar mesures encaminades a garantir una educació de qualitat, com la qualitat del professorat o la institucionalització de pràctiques de millora; endegar polítiques que fomentin l'interès dels joves en les ciències, les matemàtiques i la tecnologia; reduir la dispersió de resultats entre centres educatius, o establir possibilitats de retorn al sistema educatiu mitjançant l'augment de la informació i l'eliminació de les barreres estructurals, entre d'altres.
- Un altre tema que genera interès en el si de l'OCDE i que ocupa part dels informes educatius d'aquesta organització és l'equitat i la igualtat d'oportunitats dels sistemes escolars, a causa de la identificació de certes desigualtats presents en la majoria de països de l'OCDE per raons de sexe, d'origen socioeconòmic i cultural de les famílies o d'origen immigrant. En la publicació *Education Today 2013* l'OCDE

hi proposa les següents actuacions, entre d'altres: eliminar la repetició de curs i evitar la selecció primerenca dels estudiants en diferents itineraris educatius, administrar i gestionar l'elecció dels centres educatius per part de les famílies per evitar la segregació escolar, donar suport específic a l'alumnat d'origen immigrant per reforçar l'aprenentatge de la llengua d'acollida, o promoure la inclusió educativa per a tots els estudiants.

- L'últim aspecte que l'OCDE treballa en els seus informes i que apareix a la publicació *Education Today 2013* és la innovació i gestió del coneixement. El paper fonamental de la investigació per a la formulació de polítiques educatives gaudeix actualment d'un cert reconeixement, tot i que cal avançar en les pràctiques en aquest àmbit. Així doncs, l'OCDE aposta per una millora de la investigació i innovació educatives i exposa propostes concretes com ara dotar les persones d'habilitats i competències per a la innovació, potenciar una major connexió entre l'educació i formació vocacional i el món del treball, o afavorir l'ús de les noves tecnologies i la formació en aquest àmbit, entre d'altres.

En definitiva, la publicació *Education Today 2013* representa un recull d'aquelles aportacions més rellevants que sorgeixen de les recerques educatives que l'OCDE ha desenvolupat en els últims anys. L'informe esmentat permet als lectors i lectores captar, d'una manera clara i concisa, els principals missatges de l'OCDE al voltant de l'educació, fet especialment rellevant tenint en compte la influència que tenen els discursos d'aquesta organització en les polítiques que es duen a terme en l'àmbit nacional. L'estructura del document, sintètic i centrat en les troballes clau (*key findings*) i propostes, així com les referències a les recerques originals, que faciliten la cerca i possibiliten un aprofundiment, fan que la lectura d'aquest document permeti obtenir una perspectiva global dels principals reptes educatius identificats per l'OCDE i les respostes que aquesta organització proposa.

OCDE (2012). *Equity and Quality in Education. Supporting Disadvantaged Students and Schools*. París: OCDE Publishing.

L'OCDE ha elaborat un informe que aprofundeix en una qüestió tan rellevant en matèria educativa com és l'equitat dels sistemes educatius i la garantia d'una educació de qualitat per a tothom. La constància que als països de l'OCDE hi ha un important nombre

d'alumnes que no assoleix el nivell bàsic de competències i que la distribució dels resultats escolars és desigual en funció del nivell socioeconòmic dels alumnes fan que la reducció de les desigualtats sigui un punt al qual l'OCDE dediqui especial atenció, fet que es demostra amb l'elaboració d'aquest informe. La publicació *Equity and Quality in Education* s'estructura al voltant de tres capítols centrals. El primer d'ells se centra a justificar la importància de garantir l'equitat en els sistemes educatius, mentre que els altres dos capítols es focalitzen en fer recomanacions polítiques per reduir els obstacles per a l'assoliment de l'equitat, i proposen mesures tant en l'àmbit de sistema com en el de centre educatiu.

Així doncs, el primer capítol es focalitza en per què la millora de l'equitat en educació i la prevenció del fracàs escolar són positives i necessàries, sobretot en el context actual de crisi econòmica. Mentre que el fracàs escolar i les desigualtats per raons socioeconòmiques o d'origen representen costos socials i econòmics molt elevats als països que més els pateixen, el conjunt de dades presentades en aquesta publicació mostren que els països de l'OCDE que presenten millors resultats en l'avaluació PISA són aquells que ofereixen majors nivells d'equitat i qualitat. Després de demostrar la importància de millorar en aquests aspectes, el capítol conclou fent les següents recomanacions: invertir més en educació, des de l'etapa infantil fins a la secundària superior; eliminar o reconduir aquells factors del sistema educatiu que afavoreixen el fracàs escolar, i prestar ajudes a les escoles amb condicions més desfavorides. Les dues últimes propostes es desenvolupen en els capítols posteriors, respectivament.

Al segon capítol del document s'analitzen les estratègies per eliminar els obstacles que, en l'àmbit de sistema, dificulten la consecució de l'equitat i la millora dels resultats educatius. En aquest sentit, l'OCDE identifica cinc tipus de polítiques que tenen un impacte negatiu en l'equitat i els resultats, i proposa enfocaments alternatius per corregir aquest impacte. En primer lloc, s'aborda la repetició de curs, i es proposa l'ús de mesures preventives o la promoció automàtica acompanyada d'un suport específic per a aquells estudiants amb més dificultats. En segon lloc, se suggereix endarrerir la selecció primerenca dels estudiants en itineraris educatius diferenciats, ja que aquesta mesura té efectes negatius en els estudiants desfavorits i en aquells amb un baix rendiment. El control i l'administració dels sistemes d'elecció de centres per part de les famílies i estudiants s'identifiquen també com elements clau a tenir en compte. En quart lloc, es plantegen mesures al voltant de les polítiques de finançament dels centres. El capítol

finalitza amb un seguit de propostes encaminades a reduir l'abandonament escolar prematur mitjançant, per exemple, vies de segona oportunitat o establint sistemes d'orientació adequats.

En el tercer i últim capítol de la publicació s'analitza com millorar l'equitat i reduir el fracàs escolar des dels propis centres educatius, s'exploren els reptes específics d'aquelles escoles amb altes proporcions d'estudiants desfavorits i es fan propostes al voltant de cinc grans eixos. El primer d'ells és la importància del lideratge escolar i les mesures necessàries per enfortir-lo i donar-li suport. En segon lloc, s'aborda la necessitat de crear un clima i ambient escolars favorables a l'aprenentatge. En relació amb els professionals de l'educació, se suggereix millorar la qualitat de la formació dels docents, així com afavorir-ne l'atracció i la retenció en aquells centres amb més dificultats. En quart lloc, es proposa millorar les estratègies d'ensenyament-aprenentatge per tal que aquestes siguin més eficaces. I, per últim, s'estableix com a prioritats l'enfortiment dels vincles, la cooperació i comunicació entre els centres educatius i les famílies i les comunitats dels estudiants.

En definitiva, la publicació *Equity and Quality in Education* aporta un gruix important de dades sobre dos aspectes molt rellevants en la societat actual, com són les desigualtats educatives i el fracàs escolar entre aquells grups més desfavorits. Així mateix, l'informe no es limita a oferir dades, sinó que també proposa un conjunt de mesures i estratègies polítiques per redreçar les situacions desiguals en què es troben molts estudiants dels sistemes educatius dels països de l'OCDE. L'OCDE ha publicat també un resum executiu de l'informe que es troba en diverses llengües, entre les quals el castellà.

OECD (2012). *Better Skills, Better Jobs, Better Lives: A Strategic Approach to Skills Policies*. París: OECD Publishing.

L'any 2011 l'OCDE va presentar *OECD Skills Strategy*, una iniciativa que pretén sistematitzar i recollir evidències sobre polítiques «de competències»¹. La promoció de les competències i habilitats personals, cognitives, socials i laborals de les persones és el

1. La paraula *skills* es tradueix al català com a 'habilitats'. Tot i això, en la traducció al castellà del resum executiu que es pot trobar a la pàgina web de l'OCDE, la traducció del terme *skills* és 'competència', per la qual cosa s'ha optat per utilitzar aquesta paraula.

focus de *OECD Skills Strategy*, i l'informe *Better Skills, Better Jobs, Better Lives: A Strategic Approach to Skills Policies* representa el primer producte d'aquesta iniciativa.

L'OCDE parteix de la base que les competències són el motor de desenvolupament econòmic de les societats actuals, entenent que «sense una inversió adequada en competències, les persones queden en els marges de les societats, el progrés tecnològic no es tradueix en creixement econòmic i els països no poden competir en una societat basada, cada cop més, en el coneixement»². Així mateix, es preveu que els països amb marcs institucionals ben definits i dissenyats, i amb estratègies efectives entorn de les polítiques promotores de les competències, podran mantenir millors llocs de treball i un creixement econòmic sostingut a llarg termini. Comprendre la perspectiva des de la qual l'OCDE entén les competències permet situar les polítiques que es proposen al llarg de l'informe. Aquest consta d'un apartat introductori, on es presenta la publicació i el marc analític de què es parteix, i de tres capítols posteriors, on es desenvolupa, en cadascun d'ells, una línia política prioritària.

Un dels elements més rellevants de l'informe és l'enfocament integral i sistemàtic que guia l'estratègia de l'OCDE en competències. Entre d'altres, es posa l'èmfasi en la necessitat de coordinació dels diferents departaments governamentals (economia, treball, educació, serveis socials, medi ambient, etc.) per evitar contradiccions i duplicitats d'esforços. També és destacable l'èmfasi que l'enfocament fa en la participació activa i protagonista d'altres actors que no siguin l'Estat —principalment el món empresarial— en el disseny del currículum i la provisió d'educació i formació. Així mateix, l'enfocament també se centra en l'aprenentatge al llarg de la vida, i considera l'evolució constant dels mercats de treball, la «pèrdua» o «desgast» de les competències no utilitzades i la consegüent necessitat de la formació al llarg de tota la vida d'una persona.

Les recomanacions polítiques que es desenvolupen en aquest informe parteixen, doncs, de les premisses presentades prèviament, i s'inscriuen en tres àrees d'acció política. En primer lloc, s'articulen un seguit de propostes al voltant del *desenvolupament de competències rellevants*, que significa no només respondre a la demanda actual de qualificacions que proporcionen una combinació diversa de competències, sinó també a

.....
2. OECD (2012). *Better Skills, Better Jobs, Better Lives: A Strategic Approach to Skills Policies*. París: OECD Publishing, p. 10.

la necessitat de desenvolupar competències tecnològiques i per a la innovació. En segon lloc, es proposa una línia política *per a l'activació de competències*. Aquesta proposta es basa en el fet que els sistemes de benestar de molts països «desincentiven» la participació d'algunes persones o col·lectius al mercat de treball, amb la consegüent pèrdua de força de treball, i per la qual cosa se suggereix activar sistemes d'incentivació o eliminar beneficis socials que fan poc atractiva aquesta incorporació al mercat laboral. Per últim, es recomana *utilitzar les competències de manera efectiva*, per evitar un malbaratament de recursos. En aquest sentit, es proposa afavorir la coincidència entre les competències demandades pel mercat laboral i l'ús de les competències personals, i fer més flexible el mercat de treball, entre d'altres.

En definitiva, l'informe de l'estratègia de competències de l'OCDE és una mostra més de la voluntat d'influència política d'aquesta organització. Les propostes que s'hi desenvolupen poden ser, en certa mesura, controvertides, ja que l'educació i la formació són concebudes des de la visió del capital humà, posades al servei del mercat laboral i l'economia global.

OCDE (2013). *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment*. París: OECD Publishing.

L'avaluació dels sistemes educatius és un element de creixent importància i protagonisme en la majoria de països, i els estudis de l'OCDE en termes de política educativa inclouen aquest aspecte considerat fonamental. L'informe que es presenta posa el focus en l'avaluació dels diversos elements que conformen els sistemes educatius des d'una perspectiva comparada. L'OCDE, doncs, fa una aposta decidida pels mecanismes d'avaluació en pro de la millora educativa en termes de resultats, però sense menystenir les funcions de l'avaluació com a estratègia de transparència i rendició de comptes davant de la societat.

A partir de la comparació de l'experiència de vint-i-vuit països de l'OCDE, els autors identifiquen pros i contres dels diversos enfocaments i ofereixen alternatives per «utilitzar l'avaluació per millorar la qualitat, la igualtat i l'eficàcia de l'educació»³. És cert que l'avaluació ocupa una posició central a les agendes polítiques nacionals, tendència que

.....
3. OCDE (2013). *Sinergias en aras de un mejor aprendizaje: una perspectiva internacional sobre evaluación. Resumen en español*, p. 1.

l'OCDE atribueix a la creixent demanda d'una educació eficaç i a l'augment de les polítiques de descentralització i d'autonomia de centres, entre altres motius. Malgrat haver-hi certa varietat en les estratègies i mecanismes d'avaluació entre els països estudiats, a la part inicial de l'informe s'identifiquen alguns elements compartits entre els diversos sistemes educatius, com ara la diversificació dels objectes (no només s'avaluen els estudiants, sinó també els centres, el professorat, els/les directors/es dels centres, etc.) i els usos de l'avaluació (no només s'utilitza l'avaluació per conèixer els resultats dels estudiants, sinó també per conèixer si el funcionament dels centres és adequat, així com per exigir responsabilitats als agents educatius sota la lògica de la rendició de comptes).

Després d'una descripció general del context i de les tendències generals en l'avaluació, els capítols que prossegueixen s'ocupen de les qüestions substantives que impulsen el projecte: un marc (*framework*) per a l'avaluació dels sistemes educatius des d'una concepció holística i en què es destaca la necessitat d'establir sinergies entre els diferents components de l'avaluació (capítol 3); l'avaluació dels estudiants (capítol 4); l'avaluació del professorat (capítol 5); l'avaluació dels centres educatius (capítol 6); l'avaluació dels líders escolars (capítol 7), i l'avaluació del sistema educatiu (capítol 8). En cadascun d'aquests capítols es discuteixen pràctiques nacionals, els principals factors involucrats i el seu impacte, i exemples de respostes polítiques innovadores. Els annexos finals concentren la part metodològica (annex A) i un resum de la part propositiva, amb un recull de les principals recomanacions polítiques (annex B). Aquestes directrius polítiques, centrades en cadascun dels àmbits estudiats i que es poden trobar explicitades en els capítols precedents, són concises i tangibles, de manera que afavoreixen la voluntat de l'OCDE d'incidir en la construcció de les polítiques educatives nacionals.

L'informe *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment* respon als objectius de l'OCDE de situar l'avaluació en un punt nuclear de les polítiques educatives i d'incentivar els governs perquè plantegin polítiques i pràctiques en aquesta línia, que representin amb claredat les opcions i propostes polítiques en la línia ideològica de l'organització.

UNESCO (2012). *Youth and skills: Putting education to work*. París: UNESCO.

Els informes de seguiment de l'EPT (Educació per a Tothom), elaborats per un equip de treball de la UNESCO, es publiquen anualment i se centren en l'anàlisi de la situació i

la consecució dels objectius de l'EPT, que 164 països van acordar l'any 2000 a Dakar i que esdevenen un horitzó a assolir l'any 2015. Amb una periodicitat anual, l'equip de recerca de la UNESCO es dedica a avaluar la situació dels objectius de l'EPT en els diferents països del món, i en cada edició s'aprofundeix, a més, en una temàtica concreta. En el cas de l'informe del 2012, s'ha estudiat amb més profunditat el tercer objectiu de l'EPT, que proposa que tots els i les joves tinguin oportunitats d'adquirir les competències necessàries per desenvolupar-se en la societat contemporània i inserir-se tant socialment com laboral. L'informe està estructurat en dues parts. A la primera es fa un repàs de les dades més rellevants que permeten copsar el grau d'assoliment dels objectius de l'EPT. La segona se centra a analitzar el tercer objectiu de l'EPT —els i les joves i les competències—.

El seguiment dels objectius de l'EPT, que s'exposa a la primera part de l'informe, tracta de mostrar a la comunitat internacional el grau de consecució dels sis objectius acordats l'any 2000 i els progressos —o retrocessos— que s'estan fent. A partir de les dades estadístiques analitzades (provinents de l'OMS, de l'OCDE, de l'Institut d'Estadística de la UNESCO o dels instituts d'estadística nacionals, entre d'altres) s'emeten valoracions al voltant d'aquests objectius, i s'obté una panoràmica mundial sobre el seu nivell d'assoliment. Les dades que s'hi presenten no permeten tenir una visió massa optimista, ans el contrari: la consecució dels sis objectius dista de trobar-se en el camí més adequat i, tot i alguns avenços, es dona, de manera majoritària, una situació d'estancament. Les diferències observades en els indicadors educatius utilitzats il·lustren les importants desigualtats existents entre països, essent tres les regions que més s'allunyen d'aconseguir els objectius de l'EPT: els Estats Àrabs, l'Àfrica Subsahariana i l'Àsia Meridional.

La segona part de l'informe es focalitza en el tercer objectiu de l'EPT —atendre les necessitats de formació dels joves i adults—, concretament en els vincles entre l'educació i el món del treball, i en com els aprenentatges adquirits possibiliten la inserció laboral i la participació social. A l'informe es fa una interessant distinció entre competències bàsiques —que comprenen les nocions mínimes de lectoescriptura i matemàtiques—, competències transferibles —aquelles habilitats que permeten una adaptació a diferents entorns i oferir respostes a situacions diverses— i competències tècniques i professionals —les que estan vinculades a professions concretes—. Les desigualtats en relació amb els tres tipus de competències són dispars en l'àmbit territorial, però és habitual trobar diferències en funció de la riquesa familiar dels joves. Aquest fet té

importants conseqüències, com ara la presència de desigualtats en l'accés als estudis postobligatoris, a llocs de treball de qualitat o al món laboral. Les taxes d'atur juvenil i la vinculació amb el nivell d'estudis assolit són especialments rellevants en els països occidentals, mentre que en països en vies de desenvolupament l'eix rural-urbà o el sexe esdevenen factors de desigualtat important.

Més enllà del contingut específic i de la gran quantitat de dades que il·lustren les variables d'anàlisi, l'informe del 2012 permet copsar la situació de l'EPT al món de manera senzilla però completa. La presentació de la informació més rellevant en forma de titulars, així com la publicació d'un resum de les principals dades i conclusions, permet als lectors i lectores obtenir una perspectiva global prou esclaridora, però preocupant, sobre com el dret a l'educació es veu vulnerat en un important nombre de països on no tots els infants i joves tenen les mateixes oportunitats educatives. Tant l'informe complet com el resum es poden trobar en diverses llengües, entre elles el castellà.